

Invandrare behöver marknad mer än policy

Svenska Dagbladet den 4 juli 2015

Invandras svårigheter på den svenska arbetsmarknaden diskuteras allt mer intensivt. Det är på tiden. Redan på 1990-talet identifierade vetenskapliga studier det mönster som består än i dag: Policyorienterade välfärdsstater som Sverige lyckas i regel sämre med invandras sysselsättning än marknadsorienterade välfärdsstater som exempelvis Irland, USA och Storbritannien. Skälet som flera forskare sedan dess återkommit till är att liberalare länder har en mindre reglerad arbetsmarknad och därför fler enkla jobb. Enkla jobb är särskilt viktiga för utlandsfödda som i regel inte behärskar språket.

Intressant nog har Sverige under lång tid haft strategin att minimera mängden enkla jobb på arbetsmarknaden. I den arbetsmarknadsmodell som LO-ekonomerna Gösta Rehn och Rudolf Meidner utvecklade för Sverige på 1950-talet är tanken att företag som erbjuder enkla och relativt lågbetalda jobb ska bort från marknaden. Genom utbildningsinsatser och geografisk rörlighet ska arbetskraften i stället få jobb i högproduktiva företag.

Teoretiskt sett är modellen inte särskilt lämpad för ett samhälle med hög invandring av lågkvalificerad arbetskraft. Det blir inte bättre av att vi har varit dåliga på att följa modellen i alla delar, exempelvis när det gäller att premiera geografisk rörlighet så att människor flyttar dit jobben finns. I flyktmottagandet har vi under lång tid faktiskt gjort tvärtom: Nyanlända hamnar i glesbygdskommuner med hög arbetslöshet.

Med tanke på hur politiken sett ut är det alltså inte särskilt konstigt att Sverige lyckats dåligt med att dra nytta av utlandsföddas arbetskraft. Samtidigt verkar få tro att det skulle vara politiskt möjligt att förändra den svenska arbetsmarknaden. Det är oklart varifrån denna pessimism kommer. Få länder har genomgått så omfattande ekonomiska och politiska förändringar som Sverige under de senaste decennierna.

När det gäller att dra nytta av utlandsföddas arbetskraft ska det understrykas att svenskar är dåliga på detta endast när den utlandsfödda arbetskraften befinner sig i Sverige. Vi har inga problem att dra nytta av utlandsföddas arbetskraft när vi importerar kläder och hemelektronik. Svenskar är inte heller främmande för att turista i exempelvis Londons Chinatown eller Little Italy.

På pappret är detta etniskt segregerade stadsdelar, men eftersom de spirar av näringsverksamhet är deras kulturella särprägel och brokighet en tillgång snarare än ett problem. En liknande utveckling i Sverige har hittills hejdat av stadsplanering, byggnormer, kollektivavtal och annan politik från tiden då Sverige var en homogen industrination. Men Sverige är annorlunda nu. När ändras politiken?

Andreas Bergh, docent och välfärdsforskare

Institutet för Näringslivsforskning och Ekonomihögskolan i Lund.